

neniom ~as Z; kion ~as (neniel utilas) nun tro malfruaĵ plendoj ? Z al fiŝ' kuirita akvo ne ~as Z (kiam oni estas perdita, ~o ne plu utilas); (f) la cirkonstancoj ~is min; la silento multe ~as la mediton. Kp AKCELI, FAVORI, PROGRESIGI. ~al al si. Trovi rimedon por eliri per propraj fortoj el embarasa situacio: *ed en fremda lando li al si ~as; kiamaniere ~os al si la sinjorino en la mondo ? Z ne scii ~i al si (resti en senelira situacio); ~i al si per io Z (uzi ion por sin ~i).* ~anto, ~isto. Tiu, kiu ~as alian, sed ne anstataŭas. ~o. Ago de ~anto: *ne rifuzu al mi vian ~on B; krii ~on, pro ~o; peli ~on de iu; serĉi ~on de iu, ĉe iu.* ~a. ~anta, donanta ~on en okazo de bezono: *~a mono, trupo, lingvo.* ~e. Laŭ ~a maniero: *ĉe lia alboko, ni kuris ~e (por ~i) al li; lu vento blovas ~e (favore).* ~ema. Volonte ~anta (Kp KOMPLEZEMA). ~lo. Rimedo por ~i: *esp-o estas bona ~ilo por la lernado de la naciaj lingvoj. Kun~l (tr). Kunlabori, doni ~on en komuna afero: kun~i ion, por io, kun iu; kun~anto por la kompilo de vortaro (Kp KONTRIBUI, KONTINGENTI, KOTIZI).* Mal~l (tr). 1 (iu) Malfaciligi ies agadon per diversaj kontraŭagoj: *pardonu, eble mi mal~as vin ? la policano diris al li, ke li mal~as la pasantojn B; renversila aŭtomobilo mal~is la cirkuladon.* Kp EMBARASI, ĜENI, MALOPONTUNI, TEDI. 2 (io) Malfaciligi aŭ malebligi ion: *la varmego mal~is, ke mi finu la laboron; nenio mal~as, ke...; bruo mal~as la aŭdadon; lia foriro neniom mal~as la traktadojn; la netuŝebleco de la Fundamento ne mal~as al la lingvo perfektigadi Z; la noklo mal~as nin vidi Z.* Kp BARI, KONTRAŬI, BIDI, ĜENI, SUFOKI, ESTINGI, HALTIGI. Mal~o. Malfaciligilo, malfacilaĵo: *mullaj mal~oj rezultas el la lingva diverseco; meti al iu mal~ojn sur la vojo(n)* (Kp BARO, BASTONO, TRABO, DORNO, TUBENO). Mal~a. Malfaciliga, ĝenanta: *en nia agema tempo la poezio estas preskaŭ mal~a Z.* Sen~a. 1 Kvalifikas iun, al kiu mankas ~o: *sen~aj k sensaĝaj bestoj Z; stari sen~e.* 2 Kvalifikas ion, kion oni ne povas plibonigi; neriparebla: *tio okazis el simpla, sen~a necesece Z.*

helvelo ☞ G. de ~acoj (helvella).

hematito ☆. Tre ofta mineralo, ruĝa oksido de fero, ekzistanta en multaj varioj k specoj, de belaj kristaloj ĝis grajnetaj masoj.

hemerokal(id)o ☞. G. de liliacoj, planto rimarkinda pro belo de siaj floroj (hemerocallis).

hemlono ☞. Speco de sovaĝa azeno vivanta en Okcidenta Azio: *~o estas transira beslo inter la azeno k ĉevalo (equus hemionus).*

hemipteroj ☞. Ordo de suĉinsektoj kun du paroj da flugiloj, kies ekstera paro estas ofte kornea. ~a. Apartenanta al ~oj.

hemisfero (Sc) plej ofte ☞. 1 Ĉiu el la duonpartoj de sfero (= duonsfero). 2 Ĉiu el la du partoj de la tero dividitaj per la ekvatoro. 3 Ĉiu el la du partoj de la ĉiela sfero dividitaj per la ekvatora ebena. ~a. Havanta formon de ~o.

hemoglobino ☞. Ruĝa substanco troviganta en la sango: *oksidigo de la ~o en la pulmoj regeneras la sangon.*

hemoragio ☞. Sangelfluo, sangado. ~a. Karakterizata per ~o.

hemoroidoj ☞. Vejnaz varikoj de l'anuso, kiuj sangadas. ~a. 1 Rilata al ~oj. 2 Havanta formon de ~oj.

henl (ntr). Bleki kiel ĉevalo.

* Hepato. Granda glando, kiu produktas galon k glikozon: *ĉe la homo la ~o troviĝas en la supera parto de la dekstra flanko de la abdomeno; oleo el ~o de moruo.* ~aĵo (Ku). ~o de iuj bestoj uzata kiel nutraĵo: *~aĵo de bovido; gras~aĵo (~o de ansero aŭ anaso, tre grasigita per speciala nutraĵo k plena senmoveco); pasteĉo de gras~aĵo.*

hepatiko ☞. Speco de anemono el la fam. de ranunkolacoj (anemone hepatica).

herakleo ☞. G. de umbelacoj (heracleum).

heraldiko Z. Scienco pri blazono.

* Herbo. Mola vegetaĵo, kies aeraĵ partoj restas ĉiam verdaj k mortas ĉiun jaron: *triliko, aveno, rizo, plantago, petroselo, lakluko estas ~oj; malbona ~o froston ne limas Z; medicinaj ~oj; ~oriĉaj pasteĵoj; ~omang(ant)aj bestoj.* ~aĉo. Malbona ~o, malutila por la kulturado. ~aro, ~ejo. Loko, kie kreskas